

Vilniaus Pilaitė - išdalinama, o kas pilaitiškams?

Janina GADLIAUSKIENĖ

Dažnai susiduriame su viskam abejingais miestiečiais, ypač Vilniuje. Čia daug visokių pramogų, veiklos, užsimiršimo ir nėra ko tikėtis, kad pamojus pirštu kas nors ką nors bėgtų daryti. Tačiau Pilaitėje taip nėra. Dar prieš dešimt metų susikūrus rajono privačių namų kvartalui, dabar vadinamu Salotės seniūnaitija, aktyviausi jos gyventojai pradėjo kurti parką. Kai parke medžiai ūgtelėjo, o teritorija įgijo savitą ir patrauklų vaizdą, parko teritorija buvo atiduota privatininkams, o pastarieji jį nori sunaikinti.

Parkas žmonėms ar iškirtimui

Prie pat Salotės seniūnaitijos, kur sustoja paskutiniai į Pilaitę atvažiuojantys maršrutiniai autobusai, yra nedidelė dauba. Jei būdamas prie stotelės gerai nepasižvalgysi, tai nieko ir nematysi. Dauba staigiai leidžiasi žemyn, paslėpdama nuo prašalaičių visus savo ypatumus. Tik priėjus arčiau pamatai jau gerokai išaugusius medžius, pakraščiuose rikiuojasi gyvatvorių krūmai. O viduryje įrengta aikštelė treniruotėms ir žaidimams. Kartą pavaikščiojusi parko pakraščiu pamačiau kokia tai patraukli, žavinga erdvė, kurios galėtų pavydėti ne vienas miesto centre esantis skveras ar parkas. Tuomet pagalvojau, kad čia ideali vieta koncertui, poezijos ar kitokiam panašiam renginiui. Parke noriai studijuoja gamtą ir šalia esančios Vilniaus krikščionių mokyklos mokiniai.

Ramybės akimirka parke

Neprisimenu kaip anksčiau atrodė ši vieta, bet statant Pilaitę čia pat buvo įsikūrusios statybų įmonės su išrikiuotais statybiniais vagonėliais ir kita reikalinga technika. Ilgokai ši teritorija kentėjo užversta visokiu laužu. Tikėtina, kad ir šalia esanti dauba buvo apleista ir niekam nerūpėjo. Tik kai UAB „Vilniaus vandenys“ gamybos direktorius Vytautas Kisieličius, UAB „Ekoprojektas“ technikos konsultantas, Pilaitės bendruomenės tarybos pirmininkas Algirdas Kelpša, kiti aktyvūs bendruomenės nariai, šį plotą užsodino medžiais ir krūmais, sutvarkė aplinką, valdininkai net nesusimąstę parką atidavė privatininkams.

Anksčiau ši teritorija priklausė Vilniaus rajono savivaldybei, kuri 1997 metais parengė Salotės gyvenamųjų namų kvartalo kartu su parku techninį projektą. Tačiau projekto iki galo įgyvendinti nepavyko ir neužilgo ši teritorija jau buvo priskirta Vilniaus miestui. Vilniaus miesto savivaldybė, matydama vietos gyventojų pastangas kuriant parką, taip pat parengė Vilniaus miesto sklypo tarp Salotės ir Bitėnų gatvių specialųjį planą. Tačiau Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą, miestų teritorijose atkurdamą piliečiams nuosavybės teises į žemę, specialaus plano nederino ir sklypą grąžino žemės savininkui.

Viena ranka duoda, kita- atima

Nacionalinė žemės tarnyba, grąžindama miesto žemę, nekreipė dėmesio į Vilniaus miesto savivaldybės planus, neinformavo ar bendravo su vietine bendruomene. Tikėtina, kad ši tarnyba net nesiteikė susirinkti informacijos apie grąžinamos žemės panaudojimą visuomenės poreikiams. Nusprendė ir atidavė, o visa kita ne jų reikalas. Nors, kaip teigia A. Kelpša, aktyvistai net tik sutvarkė niekam tuo metu nereikalingą teritoriją, bet pasiekė, kad Vilniaus miesto savivaldybė parengtų ir derintų specialųjį planą.

Atrodė, kad savivaldybė pritarė toje vietoje parko įkūrimui ir tinkamai įvertino gyventojų pastangas. Todėl jau visiškai nesuprantama kodėl 2014 m. rugsėjo 5 d. Vilniaus miesto savivaldybės Miesto tvarkymo skyriaus vyriausiasis specialistas Pranciškus Rinkevičius paskubėjo išduoti leidimą sklypo savininkui Eugenijui Voicechovskiui iškirsti savaime išaugusius medžius ir krūmus. O sklypo savininkas, kaip aiškina P. Rinkevičius, suprato, kad gali iškirsti visą parką. Pagal Vilniaus miesto bendrąjį planą ši teritorija, rekreacinė, priskirta želdynų įkūrimui. Kol nėra patvirtinto detaliojo plano ir pakeista žemės paskirtis, savivaldybė turi rimtą pagrindą netenkinti savininko poreikių. Kilus parko įkūrėjų nepasitenkinimo bangai, P. Rinkevičius skubos tvarka išsiuntė raštą sklypo savininkui paaiškindamas pasekmes, jei pastarasis bandys kirsti pasodintus medžius.

Situacija kartojasi

Tai ne pirmas atvejis, kai Nacionalinė žemės tarnyba grąžina miesto teritorijas žemės savininkams nederindama savo veiksmų su savivaldybe. Dar prieš porą metų Pilaitės seniūnas Albinas Šniras seniūnijos bendruomenių tarybai pranešė, kad savivaldybė planuoja teritoriją tarp Pilaitės pr., Tolminkiemio, Įsruties ir M. Mažvydo gatvių įrengti parką. Ši naujiena itin pradžiugino Pilaitės, už prekybos centro „Pupa“ esančio kvartalo, gyventojus. Šioje vietoje namai prispausti vienas prie kito taip, kad namų vidiniai kiemai panašesni į šulinius, negu poilsiui skirtą zoną. Intensyvaus judėjimo Pilaitės prospektas gyvenamąjį kvartalą riboja nuo likusio, senesniojo rajono. Todėl savaime aišku, kad savivaldybės planuojamas parkas buvo gyvybiškai jiems reikalingas. Gretimame sklype buvo numatyta įrengti didžiausią vietinį parką su pasivaikščiojimo takais, vaikų - jaunimo žaidimo aikštelėmis bei naminių gyvūnų išvedžiojimo erdvėmis.

Tačiau vėlgi, Nacionalinė žemės tarnyba, nepaisydama savivaldybės planų, žemę grąžino savininkams. Daugiabučio namo M. Mažvydo g. 15 savininkų bendrijos ir Pilaitės bendruomenės kreipimesi Vilniaus miesto savivaldybei nurodoma, kad ši teritorija pagal Vilniaus miesto bendrąjį planą skirta intensyvaus naudojimo želdynams įrengti, ir prašoma nekeisti žemės paskirties. Tokio želdyno įrengimas taip pat yra įtrauktas į įrengiamų vietinių želdynų prioritetinį sąrašą.

Tvora link paplūdimio

Tikrieji rūpesčiai dėl Salotės ežero paplūdimio prasidėjo, kai 2004 metais buvo leista jį susigrąžinti kaip nuosavybę. Po kurio laiko Salotės ežero paplūdimys nebuvo perparduotas statybinėms kompanijoms. Nors šis paplūdimys Vilniaus rajono bendrajame plane lieka kaip rekreacinė teritorija, tačiau pereinąčių metų vasaros pabaigoje buvo užtvertas pagrindinis į paplūdimį vedantis keliukas su visa beveik iki vandens teritorija.

Pasipiktinę gyventojai kvietė išsiaiškinti ir apginti teisę naudotis visa paplūdimio teritorija. Bendruomenė kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybę ir Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją, prašydama išsiaiškinti ar teisėtai užtvertas keliukas ir imtis priemonių paplūdimį paliekant vilniečiams. Nors šiuo ežeru naudojasi Vilniaus miesto gyventojai, bet jis jau yra Vilniaus rajone ir paplūdimio likimas priklauso nuo šios savivaldybės. Vilniaus miesto savivaldybė atsakė žinanti šią problemą ir išpirktų paplūdimį, bet šiuo metu tam neturi lėšų. Lėšų paplūdimio išpirkimui, pasirodo, neturi ir Vilniaus rajono savivaldybė.

Aptvertas keliukas ir teritorija link Salotės ežero paplūdimio

Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, norėdama išsiaiškinti ar sklypo savininkas aptverdamas tvora dalį ežero pakrantės kartu su keliuku, neužėmė ir valstybinės žemės ir ar keliukui yra nustatytas servitutas, išsiuntė paklausimą žemėtvarkininkams. Nacionalinės žemės tarnybos Vilniaus rajono skyriaus vyriausiasis specialistas Aivaras Oržekauskas nurodė, kad dėl aptvertos teritorijos artimiausiu laikus sudarys komisiją ir vyks į vietą. Žinoma, aptvarta teritorija nėra pagrindinis paplūdimys, tačiau tai gali reikšti, kad tokiu būdu per trumpą laiką bus apribota galimybė naudotis ežeru ir šiame paplūdimyje.

Geri planai ar pasipelnymas iš mokėtojų kišenės?

Visos trys straipsnyje išvardintos situacijos rodo, kad valstybės institucijos įstatymus vykdo akylai, neatsižvelgdamos nei į valstybinius, nei į visuomenės poreikius. Nacionalinė žemės tarnyba grąžina savininkams žemę ir atrodo, kad įgyvendina Seimo ir Vyriausybės jai priskirtus įpareigojimus. Tačiau, nederinant su savivaldybe, yra privatizuojamos visuomenei svarbios teritorijos. Prieš trejetą metų bandžiau aiškintis su viena ir kita institucijomis ar yra sudarytas bendras miesto teritorijų planas, kuriame būtų numatomos grąžinti ir dar likusi laisva valstybinė žemė. Tuomet pasirodė, kad tokių planų nėra. Panašu, kad Vilniaus miesto savivaldybė planuoja ir teikia projektus Nacionalinei žemės tarnybai, o ši juos atmeta, ir žemę išdalina žemės savininkams.

Svarstytina ar toks grąžinimo būdas turėtų tenkinti žemės savininkus. Susikirtus savininkų, visuomenės ir savivaldybės interesams, ne visi savininkai galės pelningai parduoti žemę ar joje įgyvendinti savo planus. Savivaldybė, likdama tuščiomis rankomis, turi galvoti kaip jai tvarkytis su užkimštomis lengvųjų automobilių gatvėmis, stambiagabaritėmis atliekomis, mašinų stovėjimo aikštelėmis ar rekreacijai skirtomis teritorijomis. Todėl jai lieka tik du pasirinkimai arba ignoruoti visuomenės lūkesčius ir palikti savaiminį miesto vystymąsi, arba žemę iš savininko išpirkti. Tačiau ar valstybiniu požiūriu tai teisinga. Juk vėl tuštinamos mokesčių mokėtojų kišenės, o miestas negali tenkinti kitų miestiečių poreikių.